

llogar, en *llogar de*, *llogaret*, *llogarret*, *llocarró*, *llegodissa*, *llogadissa*, *llocarroner*, *llocarronerada*, *llogaràs*, *llogarrenc*, *llogarenc*, *llogaretejar*, *llogarró*, *llogarroí*, *allogar*, *allogar*, *allogadís*, *allogador*, *allogament*, *allogat*, *conllogar*, *conlloc*, *conlloga*, **conllonga*, *conlloguer*, **conllonguer*, *collocar*, *collocació*, *collocador*, *desllogar*, *desllogació*, *desllogament*, *disllocar*, *desllocació*, *local*, *localitat*, *localisme*, *localista*, *localitzar*, *localització*, *locul*, *locular*, *loculació*, *loculicida*, *locupletar*, *locatiu*, *lloctinent*, *llautinent*, *lloctinència*, *lloctinentatge*, *locomotor*, *locomotora*, *locomoció*, *locomòbil*, *locomotiu*, *locomotivitat*, *locomotriu*, *enlloc*.

LLOCA, 'gallina que cova', igual que algunes formes gascones, aragoneses i basques (*lúka*, *lyéka*, *loka*), correspon a una variant (*LLOCCA) del mot onomatopèic que, amb altres formes de la inicial consonàntica, ha donat el nom de la gallina ponedora en diverses llengües afins a la nostra: en cat. dial. *cloca* (i *cloquejar*), cast. *clueca* (*CLOCCA), en alemany *glucke*, i el verb llatí *glocire*, oc. *gloxir* o *glossir*, fr. *glosser* etc.: tots els quals imiten el so de la veu de la gallina lloca o ponedora; és probable que una base comuna GLOCC- es vagi alterar per una banda en el nostre LOCC- i per altra en CLOCC-, ajudant-hi fets fonètics de dissimilació o assimilació. □ 1.ª doc.: *laucha*, 1386, grafia ultracorregida en lloc de *lôka*, però el derivat *locada* ja apareix, amb *o*, el 1369.

En docs. rossellonesos «una *laucha* ab 9 pols petits» el 1386 i «una *laucha* ab 20 polls» el 1420, però ja el 1369 hi ha «pagaran de poyls d'una *locada*, l'any, e quant la galina los lexs ---» (*InuLC*, s. v. *poll*, i els mateixos s. v. *locada*). Com que res no és més corrent llavors que escriure *cha* amb valor de *ka*, és clar que *aquest lauc(h)a* no és més que la coneguda forma ultracorrecida (falsament arcaïtzant i occitanitzant) de *au* en lloc de *ò* de la qual tractàrem en *VidesR*, § 4 (vol. I, p. 6), i n'aplegàrem casos, entre ells de tan evidents com *lauc* per *lloc* o *mauc* per *mòc* 'mogue'; en el cas present la ultracorreció era encara més inevitable pel fet d'haver-hi al costat el nom de la *oca* (ll. AUCA), que els cercles lingüístics més conservadors, en el Ross., s'esforçaven a conservar en la forma arcaica *auca* (escrit així en *VidesR*, *ibid.*, p. 86); la pronúncia era, doncs, amb *ò* oberta (com *pòc* = oc. *pauc*, *pòbre* = oc. *paubre* etc.), altrament no s'hauria fet la ultracorreció.

Comprovació indirecta del que JRoig prova directament amb les rimes: «com mariposa / --- se diu / grua, gall, oca, / curosa *loca*, / cadella amiga, / sirgant formiga, / simpla coloma / ---», «la Mare santa / tals fills tresplanta / --- / al triüphant: / com fa la *loca*, / sos fills colloca / dejús ses ales, / alt en les sales / celestials» (*Spill*, 7750, 12031); «*lloca*: gallina in nutritatu occupata», OPou (*TbPu.*, 48a). I no hi ha dubte que ha estat el mot comú de quasi tota la llengua i de tots els temps. El notem avui des del capdamunt dels nostres Pirinencs (*lôka* a tots els pobles de Cardós i Vall Ferrera, 1932-4 etc.) fins a Eivissa («ll.: *clueca*», PzCabr.), i *AlcM* el localitza en tots els

dominis dialectals.

Ha pres diverses accs. metafòriques o figurades. Es parteix de la noció de la fluïxetat o l'actitud arrupida, agemolida, com aclaparada, de la femella que cova o agombola pollets. Així és familiar en valencià dir-ho d'un home covard (Enr. Valor, c. 1950), «eixe és una *lloca*» (J. G. M., 1956), i amb la coneguda propensió que tenen pertot la gent dels pobles a motejar amb tals qualificatius la dels veïns, a la gent d'Antella els diuen *lôkes* els de Sumacàrcer (1962) i altres pobles de la Ribera Alta. És ben coneguda l'aplicació a fruita malmesa o a ous fallats, que ja detallaré (*pera lloca*, *ou cloc*), i també vindrà a parar en aqueixa idea de cosa fallida allò que ha generat la frase *fer lloca* 'deixar-se atrapar la batuda per la pluja' a Ponts (Montanyà, *Top. Mèd. de P.*, p. 212): «si allà a les deu del matí --- no vol bufar l'aire, el treball de la batuda haurà resultat inútil: és el que en diuen *fer lloca*», Bladé Desumvila (*Benissanet*, p. 129).

Prenent peu de la 'protecció als pollets' *lloca* es torna l'encobridor o aixoplugador de lladres o criminals: «ha malejat els caràcters y fet degenerar les rasses, fins al extrem de lograr que els expoliats se converteixin en *lloques* dels expoliadors», MrnVayreda (*Sang Nova* II, xi, 155), el qual sovint ens parla de les *lloques* que albergaven els bandits trabucaires, o practicaven espionatge a llur profit (*La Puny.*, pp. 42, 176).

Doncs això ho diu JRoig en una variant *cloca*, que originàriament designaria també la 'lloca': «al Munt Tabor / Ell cavalcà / --- Déu e Messia / --- / lurs bancs trencà, / e derrocà / la vella tenda / de compra e venda / e logreria, / de simonia, / leig ensutzida / e pervertida, / feta no poca / de ladres *cloca* / e vellegaça / ---», «Entre les monges / --- / ha-y de senyores, / en la llur *cloca*, / que saben poca / oració: / de ficció, / hipocresia, / parenceria, / ne saben prou / ---» (*Spill*, 13404, 5597): la idea és sempre la de conxorxa o contuberni de lladres o bandolers o gent immoral sota la protecció, allà de la Thora i el sanhedri judaics, ací de convents de monges: l'un i els altres fan de *lloca* de malifetes o de viure inconfessable; cf. encara *llocada* de lladres (1601), *infra*.¹

En efecte CLOCCA és la forma que revesteix el nom de la 'lloca', en els llenguatges veïns, com el cast. *clueca* [1495]. Però en el mossàrab oriental també hi havia hagut aquesta forma, que més o menys arabitzada ens reporten les nostres fonts de l'hispano-àrab: «*qalûqa*: gallina» en el nostre *RMa*. (és sabut que l'àrab adapta la *ó* com a *y* oberta i llarga, i que no tolerant els grups inicials dissocia *klu* en *kalu* o *куру* o *kur* etc., de manera que *qalûqa* és simplement mossàr. valencià *klôka*), «*corôca*: *clueca*, ave» en l'àrab granadí de *PAlc.*, *qorqa* i semblants en àrab vulgar magrebí: vegeu els detalls en el *Glos.* de Simonet (pp. 77-8), que alhora explica com en la *r* de Granada i del Magreb ha entrat en joc la influència de l'arrel *q-r-q* «vox gallinae» de l'àrab normal, arrel que en últim terme és també onomatopèica (la reiteració *q + x + q* seria impossible en una arrel històrico-semítica) i paral·lela de la romànica CLOC/GLOC.²